

Astrid Lindgren

En Levnadsteckning

M.Strmstedt

March 1-3, 2006

Jag tillhr den frsta generationen som vxte upp med Astrid Lindgrens bcker. Pippi Lngstrump, Barna i Bullerbyn, Nils-Karlsson Pyssling och andra historier, samt Karlsson p Taket. Av dessa satte jag 'Barna i Bullerbyn' hgst, hgre n Pippi-bckerna. Jag lste dem i omvnd ordning, den sista 'Bara roligt i Bullerbyn' fick jag nr jag var fyra, samtidigt med Pippi-bckerna, ett par r senare mellanboken 'Mera om oss barn i Bullerbyn' och nr jag var lskunnig den frsta 'Alla vi barn i Bullerbyn'. Jag lste dem om och om igen. Vad som fick mig att s starkt identifiera sig med dem var de sorgsna men samtidigt s spnnande livet p landet vilket fick mig att associera till mina morfrldrars grd uppe i Norrland och de somrar jag dr tillbringade, samt drmmen om ett liv jag istillet hade kunde ftt leva, hade jag varit fdd i en annan tid. Men vad som ven gjorde ett djupt intryck p mig var illustrationerna, och som barn gr man ingen strre tskillnad mellan text och bild, bgge ingr i ett ouppsligt sammanhang och det r omjligt att tnka p det ena utan att samtidigt se framfr sig det andra. Sledes r min Pippi Vang-Nymans, och Ilon Wiklands illustrationer utgr en i lika grad omistlig del av Karlsson p Takets fysiologi. Vem som illustrerade Bullerbybckerna kan jag fr tillfllet inte erinra mig. Nr jag blev ngra r ldre s lste jag hennes mera mogna barnbcker, Msterdetektiven Blomkvist bckerna, och Rasmus bckerna, dr person och miljskildringarna r mindre schematiska n i de rena barnbckerna, samtidigt som de som bcker r mera konventionella. Astrid Lindgren skriver fr barn, ngot som levnadstecknaren gng p gng betonar, och som inte alls kan betonas tillrckligt ofta, s ven om jag som vuxen fortfarande kan uppleva den frsta magin¹ r det mig omjligt att engagera mig i de bcker som skrevs eftert p 60- 70- och 80-talet. Man skulle drmed kunna misstnka att hennes storhetstid var p 40- och 50-talet, men visserligen upprepade hon aldrig Pippi bckerna men Bullerbytemat utvecklades vidare och enligt egen utsago var 'Emil i Lnneberga' hennes favoritkaraktr.

Strmstedts r ett vnportrt², och som sdant aldrig kritiskt utan alltid hgaktningsfullt. Det enda som tycks frundra frfattarinnan r kontrasten mellan den upproriska Pippi och den helt vlanpassade Lisa i Bullerbybckerna. Men lydnad och upproriskhet gr alltid hand i hand. Lydnaden ger den fasta trygghet inom vars ramar det milt upproriska kan f sitt uttryck. I efterhand kan det tyckas smtt otroligt att de oskyldiga Pippi-bckerna p sin

¹ Detta pminner mig om E.M.Forester, som skriver att den sentimentala knslan fr 'The Swiss Family Robinson' han lste som barn aldrig har frklingat och profeterade att den sledes p hans sena lderdom skulle komma att fortfarande ligga honom varmt om hjrtat, nr andra betydligt mera litterrt hgtstende verk troligen hade frklingat.

² Och som sdant ganska identisk i ton och avsljande med den dokumentr om hennes liv som med jmna mellanrum har snits i TV

tid ansågs perverterande och olmpliga³, och kritiska rster mot bckerna hvdes ter under 70-talets politiska medvetenhet.

Lindgren r sprungen ur den smlndska myllan och hrstammar frn slktled av strvsamma samt frnjsamma bnder och torpare som ofta uppndde hg lder⁴. Med denna tradition kan jag identifiera eftersom det var min egen pappas. Jag minns en hur portrtten av frfderna pryddigt inramde hngde p vgggen hos mina farfrldrar i Smlandsstenar. Slkttavlor som knappast skulle ha sett s annorlunda ut i det Erikssonska hemmet. Det r naturligt, fr att inte sga konventionellt, att ska frklaringar till det vuxna livet frn barndomen; och i Lindgrens fall s betonas den trygga oppvxtmiljn, det relativa vlstndet, den krleksfulla omtanken samt berttar och fabuleringsgldjen som gick i slkten⁵. Ja barndomen blev i mngt och mycket hjdpunkten p hennes liv, till vilken hon om och om igen tervnde, och som mjliggjorde det speciella ofrfalskade barnsliga perspektivet. Hennes styrka var ocks hennes svaghet, nr hon skriver fr tonringar blir hennes bcker genast betydligt mera konventionella, och att skriva fr vuxna, den mjligheten tnkte hon sig vl aldrig. En annan svaghet, som dock Strmstedt ser som en styrka och ytterligare ett bevis fr hennes identifikation med barnet, r hennes sentimentala relation till dden. Barn som dr terkommer stndigt, liksom barn som florar sina frldrar. Sjlv upplevde jag som barn dessa avsnitt ssom smtt publikinfriande. Av Strmstedts ord att dma s gick de mycket riktigt hem⁶.

Hennes exempelsa framngng r numera, som det heter, historia. Stor framngng rnte hon inte bara i Sverige och de nordiska lnderna, men framfr allt i Tyskland och Ryssland. Fransmnnen dremot var mera kallsinniga och i den anglosaxiska kulturkretsen var behovet av henne inte lika stort som sg i Tyskland. Ingen annan svensk frfattare, inkluderat Lagerlf eller Strindberg har versatts tillnrmelsevis s mnga sprk (inalles 76) som Lindgren.

Helt igenom genomprktig framstr hon i biografien. Inte bara ojmfrlig barnboksfrfattarinna, utan ven samhllsdebattr p lderens hst. Trofast vn fr vilken bermmelsen och framngngen var overklig, ngot som drabbade ngon annan, den publika frfattarinnan och inte privatpersonen.

March 7, 2006 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden* ulfp@chalmers.se

³ Detta r tminstone en frklaring till att Bonniers refuserade manuskriptet.

⁴ Hennes 'genetiska material' var sledes ypperligt som det numera heter, och vig och spnstig var hon upp i hg lder

⁵ Lindgren var avlgset slkt med Albert Engstrm

⁶ Lindgren erkner en viss melankoli i tonren, efter det att barndomen r ver, och i vuxen lder en fascination infr dden som inte kan ses annat n som en besvrjelse